

Tillräcklighet och (o)hållbar konsumtion

Framtidsforum, Örebro
16 mars 2024

Åsa Callmer
Postdoktor, Örebro universitet
asa.callmer@oru.se

- (O)hållbar konsumtion
- Vad är tillräcklighet?
- Hur kan tillräcklighet praktiseras?
- Individ och samhälle
- Hur kan ett tillräcklighets-samhälle se ut?

Ohållbar konsumtion

- Enligt FN orsakar den globala textilproduktionen utsläpp av 1,2 miljarder ton växthusgaser per år.
- Den globala **klädproduktionen** dubblerades mellan åren 2000 och 2014.
- I genomsnitt använder vi våra kläder hälften så länge nu som vi gjorde för 15 år sedan.
- Den globala **plastproduktionen** fördubblades mellan 2000 (234 miljoner ton) och 2019 (420 miljoner ton).
- En ny mobiltelefon genererar 86 kg "osynligt avfall".
- 2019 gjorde en global genomsnittskonsumēt sig av med 7,3 kg elektroniskt avfall. Bara 1,7 kg återvanns.

Vad är hållbar konsumtion?

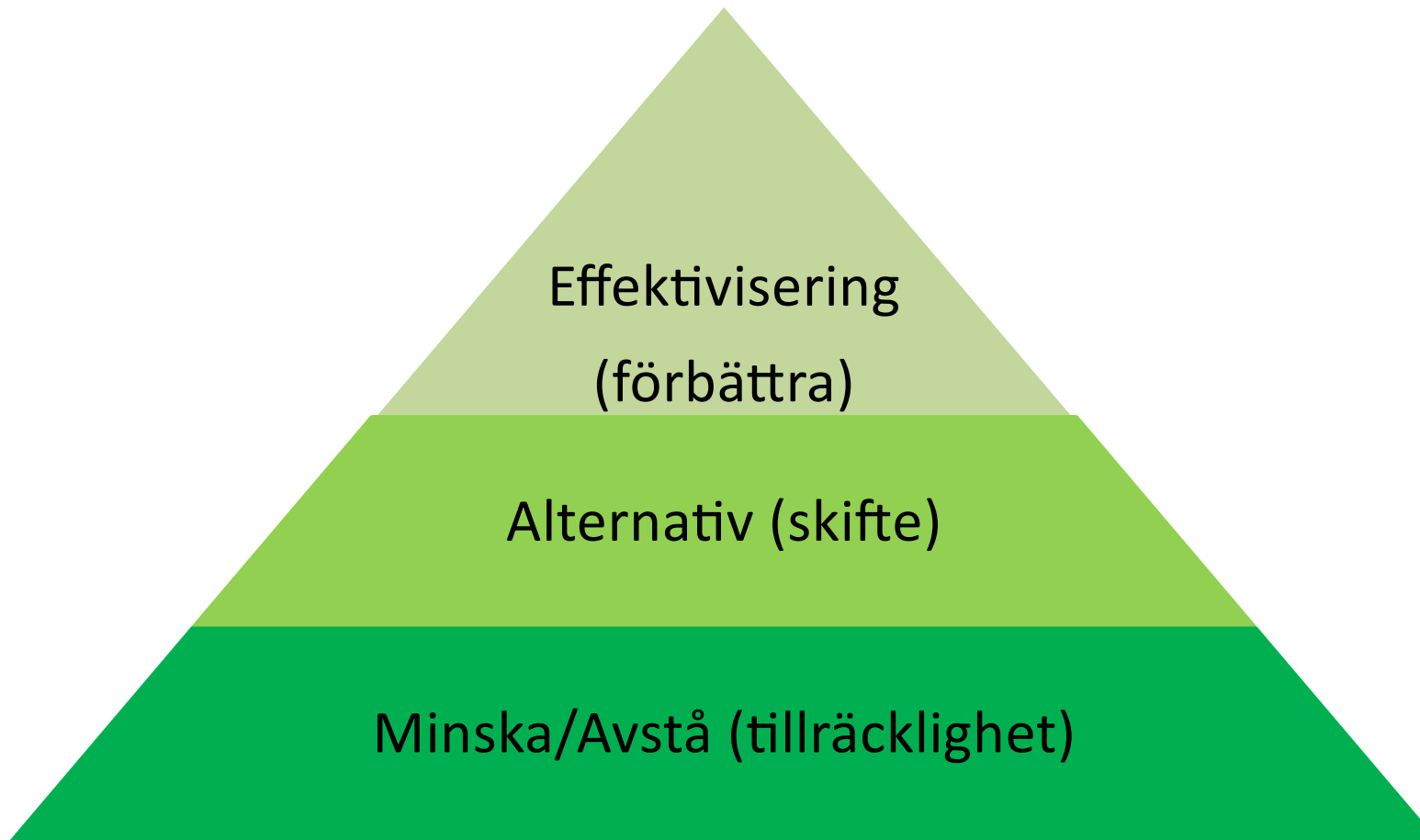
Effektivitet (efficiency) fokuserar på produktionsprocessen och användandet: "hur kan resurser användas så effektivt som möjligt?"

→ Rekyleffekt

Tillräcklighet (sufficiency) fokuserar på *volymen*: "hur kan den totala konsumtionen och produktionen minskas?"

Hållbar konsumtion?

Dalhammar, Mont, Lehner
(2022). *Politik och styrning för
hållbar konsumtion. En
forskningsöversikt*. Formas.

Vad är tillräcklighet?

”förhållande i ett samhälle där man undviker överflöd och hushållar med resurser för att säkerställa allas möjlighet till välbefinnande inom de planetära gränserna.”

från Hållbarhetsstermlistan

Varför tillräcklighet?

Hållbarhet: Respektera planetära gränser

Rättvisa: det ekologiska utrymme som finns behöver delas på ett rättvist sätt

Varför tillräcklighet?

“Tillräcklighet är en idé, en princip, ja,
en etik för hållbarhet.”

Idén om tillräcklighet fokuserar på
social återhållsamhet
som ett svar på ekologiska begränsningar

(Princen, 2005:19, egen översättning)

Varför tillräcklighet?

“För de industrialiserade länderna och klasserna kommer rättvisa i framtiden att handla om att lära sig att ta mindre, snarare än att ge mer. Den som kräver rättvisa måste förespråka tillräcklighet.”

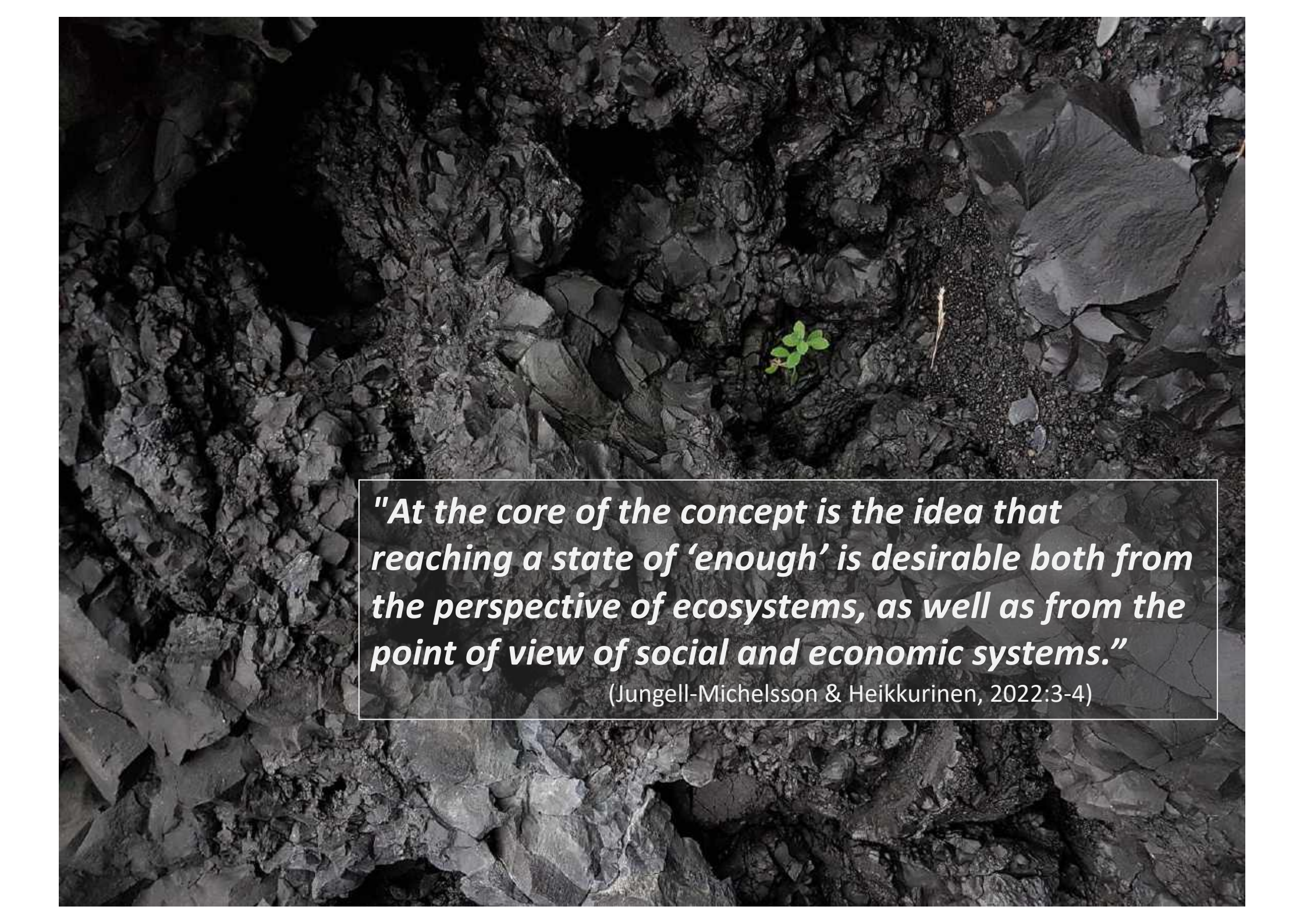
(Sachs, 1999:174, egen översättning)

Tillräcklighet...

... är en fråga om **ansvar** för de rika i världen – samhällen, grupper och individer – att *avstå från att ta*, och på så sätt backa från det alltför stora miljöutrymme som de tar upp.

(Callmer, 2019)

A photograph of a dark, rocky landscape. The rocks are dark grey to black, with a rough, jagged texture. In the center-right, a small, vibrant green plant with several leaves is growing out of a crevice in the rocks. The lighting is dramatic, with deep shadows and highlights on the rock surfaces.

"At the core of the concept is the idea that reaching a state of 'enough' is desirable both from the perspective of ecosystems, as well as from the point of view of social and economic systems."

(Jungell-Michelsson & Heikkurinen, 2022:3-4)

Tillräcklighet

- Individnivå
- Samhällsnivå

Tillräcklighet på individnivå

- motiveras av miljömässiga skäl
- Individuellt fokus
- Konsumtionsbaserad (eller icke-konsumtion)
- Frivillig
- Downshifting
- "leva mer med mindre"

Att närma sig en känsla av tillräcklighet

- Lära sig att släppa taget (om ting och materiella "behov")
- Utveckla förmågan att avgöra vad som är nödvändigt respektive onödigt för att leva ett gott liv
- Närma sig ett tillstånd av "nöjdhet" eller tillfredsställelse
- "Good *and* enough"

Tillräcklighet på samhällsnivå

Sufficiency:

“a set of policy measures and daily practices that reduce the demand for energy, materials, land, water, and other natural resources, while delivering a decent living standard for all within the planetary boundaries”

(IPCC, 2022)

Tillräcklighet på samhällsnivå

Hur kan tillräcklighet se ut på olika områden?

boende

teknologi

transport

arbete

energi

produktion

mobilitet

konsumtion

livsmedelsförsörjning

Vad är “tillräcklighetspolitik”?

- **Politik som sätter gränser**
 - t ex för utsläpp, resursanvändning, konsumtion, arbetstid.
- **Politik för “mindre”**
 - t ex förebygger och minimerar avfall, begränsar reklam och planerat åldrande.
- **Politik för långsammare tempo och kortare avstånd**
 - t ex kortad arbetstid, långsammare produktion, stärka lokalsamhällen och lokala ekonomier, “time affluence”.
- **Politik för välmående**
 - Omorientering av normer och synen på “det goda livet”, nya icke-materialistiska sätt att tillfredsställa behov.

(Callmer & Bradley, 2021)

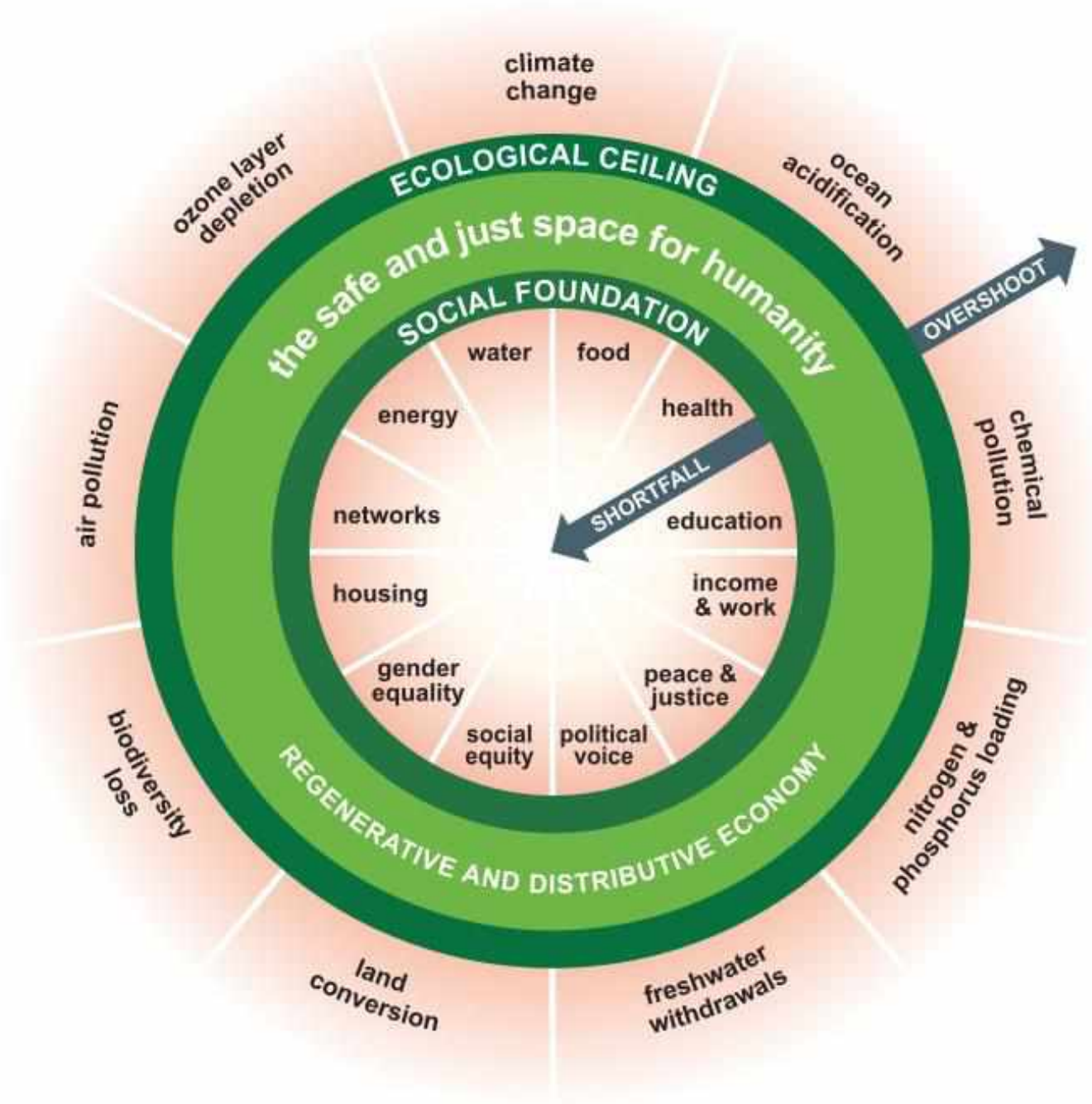
Fokus i tillräcklighetspolitik:

Mindre, långsammare, närmre och enklare

The Doughnut/ Munken

Bild från
Doughnut
Economics
Action Lab

Tillräcklighet på samhällsnivå

Begränsningar av konsumtion kan motiveras av den liberala principen att staten kan ingripa om någon/några individer skadar eller riskerar att skada andra.

Spengler, 2016

Tillräcklighet på samhällsnivå

Hur kan tillräcklighetspolitik bli accepterad?

- Tillräcklighet som frihet
- Fria val som medborgare, inte konsumenter
- Begränsningar kan motiveras av att
 - 1) De fördelas lika mellan individer, företag och kommuner, så att de slår hårdast mot de som lever mest ohållbart.
 - 2) Om de *inte* införs så innebär det ökat (fortsatt) lidande.
- Fokus på välmående och ett "gott liv"

A landscape photograph showing a wide, flat field in the foreground, possibly a meadow or agricultural field, with a road running horizontally across the bottom. The sky is filled with heavy, grey clouds, suggesting an overcast or stormy day. In the distance, a range of low mountains or hills is visible on the horizon. The overall mood is somber and atmospheric.

Tack!

Åsa Callmer
Örebro universitet
asa.callmer@oru.se

Referenser

- Avfall Sverige. (2015). Produkters totala avfall: studie om avfallets fotavtryck och klimatkostnader. Rapport 2015:22.
- Callmer, Å. (2019). *Making sense of sufficiency: Entries, practices and politics*. Stockholm: KTH.
- Callmer, Å. & Bradley, K. (2021). In search of sufficiency politics: The case of Sweden. *Sustainability: Science, Practice and Policy* vol 17(1), 2021.
- Dalhammar, Mont, Lehner (2022). *Politik och styrning för hållbar konsumtion. En forskningsöversikt*. Formas.
- Doughnut Economics Action Lab. (2020). *What is the Doughnut?* Doughnut Economics Action Lab:
<https://doughnuteconomics.org/tools/11>
- Forti, V., Baldé, C.P., Kuehr, R. Bel, G. (2020). The Global E-waste Monitor 2020: Quantities, flows and the circular economy potential. United Nations University/United Nations Institute for Training and Research – SCYCLE Programme, International Telecommunication Union & International Solid Waste Association. Bonn/Geneva/Rotterdam.
- Greenpeace. (2018). *Timeout for fast fashion*. Greenpeace: <https://www.greenpeace.org/static/planet4-international-stateless/2018/01/6c356f9a-fact-sheet-timeout-for-fast-fashion.pdf> Greenpeace Germany, 2018.
- Hållbarhetstermlistan. Tillräcklighet. <https://www.isof.se/vart-uppdrag/samarbeten/hallbarhetstermgruppen/hallbarhetstermlistan/termer/tillracklighet>
- Jungell-Michelsson, J. & Heikkurinen, P. (2022). Sufficiency: A systematic literature review. *Ecological Economics*, 195(2022), 1-13.
- OECD. (2022). *Global Plastics Outlook: Economic Drivers, Environmental Impacts and Policy Options*. OECD.
- Princen, T. (2005). *The logic of sufficiency*. Cambridge, MA: MIT press.
- Roos, J.M. (2021). *Konsumtionsrapporten 2020: Acceleration*. Centrum för konsumtionsforskning
- Sachs, W. (1999, 2015). *Planet dialectics: Explorations in Environment and Development*. London: Zed Books.
- Saheb, Y. 2021. "Beyond Efficiency, Sufficiency Matters and It Should Be First." *Buildings and Cities*.
- Schneidewind, U., & Zahrnt, A. (2014). *The politics of sufficiency: making it easier to live the good life*. München: Oekom.
- Spengler, L. (2016). Two types of 'enough': sufficiency as minimum and maximum. *Environmental Politics*, 25(5), 921–940.
- UNFCCC. (2018). Fashion Industry, UN Pursue Climate Action for Sustainable Development. UNFCCC:
<https://unfccc.int/news/fashion-industry-un-pursue-climate-action-for-sustainable-development>